

Anglija osvoji ruski načrt vojaške zveze

Francija obrambe zapadne Rusije

LIJE NARODNOV ODLOŽENA

London, 17. maja. — Poučeno pravilo, da sta Velika Britanija in Francija pripravili datati sovjetski Rusiji garancije, da ji bosta priskočili na pomoč v slučaju agresije, ki bi ogrozila njeno ozemlje na zapadno rusko mejo. Ta odločitev je padla na seji članov odseka za zunanje zadeve angleške vlade, ki jo je vodil lord Chamberlain. Vlada najprej zahtevala democijskega odziva, nato pa bo pozvala Rusijo, naj garancije izda. Če Rusija ne bo pristala, bo Anglija in Francija pripravili lastno vojaško zvezo. Anglija in Francija bosta imeli v Rusiji v slučaju izbruhov vojne v zvezi s to garancijo.

Chamberlainova vlada je prvo predlagala, naj da Rusija garancije, ki bi jo obvezovali, da bo v slučaju napada na Rusijo poslala vojsko. Če Rusija ne bo pristala, bo Anglija in Francija pripravili lastno vojaško zvezo. Anglija in Francija bosta imeli v Rusiji v slučaju izbruhov vojne v zvezi s to garancijo.

Policijske postaje so bile inštruirane v Jeruzalemu, Hajfu, Jaffi in Tel Avivu, naj bodo pripravljene na akcijo proti demonstrantom. Slika navodila so dobili poveljniki angleških čet.

Policijske postaje so bile inštruirane v Jeruzalemu, Hajfu, Jaffi in Tel Avivu, naj bodo pripravljene na akcijo proti demonstrantom. Slika navodila so dobili poveljniki angleških čet.

Policijske postaje so bile inštruirane v Jeruzalemu, Hajfu, Jaffi in Tel Avivu, naj bodo pripravljene na akcijo proti demonstrantom. Slika navodila so dobili poveljniki angleških čet.

Policijske postaje so bile inštruirane v Jeruzalemu, Hajfu, Jaffi in Tel Avivu, naj bodo pripravljene na akcijo proti demonstrantom. Slika navodila so dobili poveljniki angleških čet.

Vodja nacijske svari demokracije

Protest proti deportaciji Nemcev

Berlin, 17. maja. — Novo svari tujim vladam, da se bo Nemčija, maščevala nad državami, ki preganjajo njene državljane, je objavil Ernst Bohle, vodja tujih organizacij nacijske stranke in zunanji podminister. Svarilo je prinesel list B. Z. Am Mittag.

Bohle trdi, da ni bilo nobenega vzroka za nedavno deportacijo Nemcev iz Anglije in drugih držav. S tem so te države le demonstrirale svojo mržnjo na pram Nemcem v tujini, ker se ne morejo maščevati nad Nemčijo. Nacijska vlada pa bo ščitila svoje pristaje povsod.

"Angleška vlada je odredila, da morajo trije vodilni Nemci zapustiti deželo in tem bodo sledili drugi," pravi Bohle. "Anglijo so pričele posnemati Poljska in administracija angleških kolonij. Nemčija ne priznava legalnosti deportacij v nobenem slučaju, ker ve, da izgnane osebe niso krile zakonov držav, v katerih so živele. Nemčija kot država je nepremagljiva in bo odločno odgovorila onim, ki preganjajo njene državljane. Nemci v tujini bo protektirala močna roka voditelja Hitlerja. On ne bo trpel preganjanja svojih rojakov v tujini."

Stavka v tovarni živalnih strojev

South Bend, Ind., 17. maja. — Devetsto delavcev, članov unije United Electric, Radio & Machine Workers (CIO), je zastavilo v tukajšnji tovarni Singer Machine Co. To je že druga stavka v tovarni in družbe v zadnjih tednih. Oklicana je bila v znak protesta, ker je družba upoštevala nekaj neunijskih delavcev.

Nesreča japonskega letala; 6 ubitih

Tokio, 17. maja. — Domej, japonska časopisna agentura, poroča, da je šest oseb izgubilo življenje, ko je veliko potniško letalo treščilo na tla pri Fukoku, tri druge pa so bile ranjene. Nesreča se je pripetila nekaj ur potem, ko je letalo odletelo iz Tokija proti Koreji.

Čilejske oblasti izgnale Hitlerjevega agenta

Santiago, Čile, 17. maja. — Vladne avtoritete so večeraj deportirale Johana Voigta, upravitelja tukajšnjega urada, nemških državnih železnic in Hitlerjevega agenta, na obtožbo podžigavanja rasnega sovraštva in širjenja nacijske propagande. Voigt je izdal tudi protizidovski list. Jose Sagues, načelnik državne policije, je zapretil z izgonom tudi drugim agentom zunanjih držav, ki s svojimi aktivnostmi ogrožajo notranji mir.

Nemški študentje izstopili iz mednarodne organizacije

Berlin, 17. maja. — Liga nemških študentov je večeraj izstopila iz mednarodne organizacije študentov v znak protesta, ker je slednja odklonila sugestijo glede izločitve politike. Naznanilo o izstopu je objavil list Bewegung, organ nemških študentov. Ta je tudi obdolžil mednarodno organizacijo, da neti sovraštvo proti nacijski Nemčiji.

novi vatikanski "mirovno kampanjo". Nacijska vlada se ni odgovorila na papežev apel glede sklicanja mirovne konference v Vatikanu, toda odgovor bo prišel kmalu, pravijo poučeni krogi.

DANSKA SKLENE NENAPADALNI PAKT Z NEMČIJO

Svedska, Norveška in Finska odklonili ponudbo

Berlin, 17. maja. — Nacijski krogi so večeraj naznanili, da bo Danska sklenila nenapadalni pakt z Nemčijo. Odgovor štirih držav v severni Evropi, ki so bile povabljene, naj sklenejo nenapadalni pakt z Nemčijo, bo objavljen danes. Svedska, Norveška in Finska bodo povedale Hitlerjevi vladi, da ne vidijo potrebe sklenitve pakta z Nemčijo.

Danska se je odzvala Hitlerjevemu povabilu, ker ga smatra za prvo garancijo nedotakljivosti svoje meje. Severni del Šlezviga, ozemlje v obsegu 1500 kvadratnih milj, ki leži ob Nemčiji, je bil torišče trenja v zadnjih letih. Ta je bil do l. 1864 posest Danske in potem do l. 1919 nemška posest. Prebivalci so l. 1919 pri plebiscitu odglasovali za vrnitev severnega dela Šlezviga Dansk.

Svedska, Norveška in Finska niso sosede Nemčije in valed tega ne vidijo možnosti konflikta z njo. To je glavni vzrok odklonitve Hitlerjeve ponudbe glede sklenitve nenapadalnega pakta.

Nekaj časa je izgledalo, da bo Finska sprejela Hitlerjevo ponudbo zaradi prijateljskih zvez med njo in Nemčijo, toda ona je že prej sklenila nenapadalni pakt s sovjetsko Rusijo, na katero meji, nima pa skupne meje z Nemčijo. Nekateri krogi trdijo, da je Rusija prisilila Finsko v podpis pakta.

Nacijski tisk še vedno napada Poljsko, dočim je bil eden problem med Poljsko in Nemčijo poravnani, ko je slednja plačala poljski vladi \$2,375,000. Vsota predstavlja dolg Poljski za rabo poljskih železnic v koridorju.

Dr. Helmuth Vohlthart, ekonomski podminister, ki vodi pogajanja z drugimi državami o sklenitvi trgovinskih pogodb, je odločil obisk Španije. On je sklenil trgovinski pakt z Rumunijo in ta teden je imel odpotovati v Španijo, da sklene sličen pakt z

Domače vesti

Jugoslovani ubiti pri razstrelbi Chicago. — Pri eksploziji prahu v žitnem elevatorju v So. Chicagu 11. maja je bil poleg drugih ubit tudi neki John Vidič ali Vidič. Ime je slovensko ali hrvaško. Podrobnosti še niso znane.

Nov grob na zapadu

Pueblo, Colo. — Pred kratkim je tu umrl Frank Sterle, star 62 let in doma iz Bukovca pri Rabu. Zapušča sina, ki je bil pred leti pohabljen pri avtomobilski nesreči.

Minnesotske vesti

Chisholm, Minn. — Tu so v teku priprave za konvencijo Slovenske ženske zveze, katere se prične prihodnji teden. Mary Smoltz, ki je aktivna pri SNPJ, je podpredsednica te organizacije in te dni je zelo zaposlena.

"Enotna fronta" v New Yorku

New York. — Pred nekaj dnevi se je v Palm Garden v New Yorku vršil javen shod za obrambo Jugoslavije pred Hitlerjem in Mussolinijem. Glavni govorniki so bili jugoslovanski konzul Stojanović, tajnik komunističnega IWO Anton Gerlach in več Hrvatov. Govorniki so se pa sprli med seboj. Dočim je neki Sime De Dominis ostro napadel vlado v Belgradu in njenega bivšega predsednika Milana Stojadinovića, je neki Curac napadel Hrvatce, češ da je hrvaško vprašanje in sporazum na podlagi federalizma pogin za Jugoslavijo. Stroški shoda so znašali \$75, nakolektali so pa samo \$43. (Po Hrvatskem listu.)

Vojaška zveza ni naperjena proti Japonski

Tokio, 17. maja. — Arseno Henry, francoski poslanik v Tokiju, se je oglašil v uradu japonskega zunanjega ministra in izjavil, da angleško-francoska militaristična zveza, v katero bi London in Pariz rada potegnili tudi Sovjetsko unijo, ni naperjena proti Japonski. Ta se ne bo vmešavala v afere na Daljnem vzhodu.

generalom Francom. Vzrok dolžitve obiska ni bil pojasnjen.

Grof Galeazzo Ciano, italijanski zunanji minister in Mussolinijev zet, bo prišel v Berlin 21. maja, da podpiše pred kratkim sklenjeni militaristični pakt med Italijo in Nemčijo.

Stirina naj častnikov ogrske vojaške akademije je večeraj dospelo v Varšavo. Mudili se bodo na Poljskem več dni in obiskali poleg Varšave vsa večja poljska mesta, kakor tudi bojišča pri Krakovu, Lodzu in Zakopanah, na katerih so se ogrski vojski borili v svetovni vojni. Častniki so bili sprejeti v Varšavi z velikimi častmi.

Novi znaki trenja med Poljaki in Nemci so se pokazali večeraj, ko je bilo izgnanih več Poljakov iz nemške obmejne cone. Dvanajst Poljakov so nacisti izgnali iz Oppelna, mesta v Šleziji.

Poljski listi omenjajo izgrede v Tomaszowu, industrijskem distriktu pri Lodzu, v katerih sta bila dva Nemca ranjena. Poljski delavci so napadli Nemce, ko so slednji skušali udreti v dvorano, kjer se je vršil shod. Na tem shodu so poljski delavci sprejeli resolucijo, da bodo prispevali del svoje plače za nakup strojne, katere bodo podarili armadi.

Služba v ruski mornarici podaljšana

Moskva, 17. maja. — Sovjetska vlada se je odločila za povečanje učinkovitosti svoje oborožene sile na morju. Vrhovni sovjetski svet je večeraj odredil podaljšanje službe mornarjev na bojnih ladjah na pet let in vojakov v obrežni ohrambi na

Napeta situacija v premogovnem okrožju

Bankir plačal odkupnino Hitlerju

\$20,750,000 za izpušitev iz ječe

New York, 17. maja. — Po vest o odkupnini, katero je plačal baron Louis Rothschild, član židovske bankirske familije, Hitlerju, je bila razkrita. Rothschild je plačal Hitlerju \$20,750,000 predno je bil izpuščen iz zapor, v katerega je bil poslan, ko so nemške čete okupirale Avstrijo.

Storija omenja pogajanja, ki so trajala osemnajst mesecev in v katerih so vodilni evropski državni igrali veliko vlogo. Bila je igra, v kateri je Hitler imel v rokah glavne karte, a je vaeeno izgubil. Dobil je \$75,000,000 manj nego je pričakoval.

Rothschild je uposil brata glavnega Hitlerjevega svetovalca, da je v njegovem imenu vodil pogajanja z nacisti. Kupčijo, ki je omogočila transferiranje velikega dela bogastva židovskega bankirja iz Avstrije v Ameriko, je aranžiral odvetnik Walter Konirsch, ki je dospel v New York pred petimi tedni.

Baron Rothschild je bil izpuščen iz dunajske ječe, v kateri se je nahajal od marca preteklega leta, zadnji teden. Kakor hitro je dobil svobodo je odletel z letalom v Pariz.

Ogrska vojaška misija v Varšavi

Utrditev prijateljskih odnosov

Varšava, 17. maja. — I. i. s. t. Kurjev Poranny, ki večkrat izraža stališče poljske vlade, piše, da je obisk ogrske vojaške misije nadaljnji dokaz prijateljskih odnosov med Ogrsko in Poljsko "kljub naporom Nemčije, ki bi rada zanetila konflikt med njima."

Stirina naj častnikov ogrske vojaške akademije je večeraj dospelo v Varšavo. Mudili se bodo na Poljskem več dni in obiskali poleg Varšave vsa večja poljska mesta, kakor tudi bojišča pri Krakovu, Lodzu in Zakopanah, na katerih so se ogrski vojski borili v svetovni vojni. Častniki so bili sprejeti v Varšavi z velikimi častmi.

Novi znaki trenja med Poljaki in Nemci so se pokazali večeraj, ko je bilo izgnanih več Poljakov iz nemške obmejne cone. Dvanajst Poljakov so nacisti izgnali iz Oppelna, mesta v Šleziji.

Poljski listi omenjajo izgrede v Tomaszowu, industrijskem distriktu pri Lodzu, v katerih sta bila dva Nemca ranjena. Poljski delavci so napadli Nemce, ko so slednji skušali udreti v dvorano, kjer se je vršil shod. Na tem shodu so poljski delavci sprejeli resolucijo, da bodo prispevali del svoje plače za nakup strojne, katere bodo podarili armadi.

Služba v ruski mornarici podaljšana

Moskva, 17. maja. — Sovjetska vlada se je odločila za povečanje učinkovitosti svoje oborožene sile na morju. Vrhovni sovjetski svet je večeraj odredil podaljšanje službe mornarjev na bojnih ladjah na pet let in vojakov v obrežni ohrambi na

Poveljnik državne milice grozi rudarjem

ROOSEVELT ODKLONIL INTERVENCIJO

Harian, Ky., 17. maja. — Premogovni baroni v tem okrožju so naznanili otvoritev obrata v več premogovnikih pod zaščito državne milice, katero jim je poslal na pomoč governor Chandler. Izjavili so, da se je deseti na rudarjev vrnila na delo.

Situacija je kritična, toda doslej še ni bilo večjih krvavih spopadov med piketi, člani unije UMWA, in rudarji, ki so se vrnili na delo. General E. B. Carter, poveljnik državne milice, je zapretil, da bo ukazal streljati na pikete, če bodo nadlegovali na delo se vračajoče rudarje.

Cez 900 milijonov je zastražilo ceste, mostove, premogovnike in druge strateške točke. Miličniki so oboroženi s strojnimi puškami in drugim orožjem. Carter je dejal, da je pozval gubernerja, naj pošlje nadaljnjih 400 milijonov v premogovno okrožje. Okraja Harian in Bell sta pod kontrolo državne milice.

Večina rudarjev vstaja v borbi. Njih voditelji so izjavili, da se ne bodo vrnili na delo, dokler operatorji ne podpišejo pogodbe z unijo UMWA. Slednja je izvajala večeraj nadaljnjo zmago, ko je Big Sandy-Elkhorn Coal Operatora Asan. podpisala pogodbo.

William Turnblazer, predsednik devetnajstega rudarskega distrikta UMWA, in George Tiller, tajnik tega distrikta, sta poslala telegram predsedniku Rooseveltu, v katerem ga opozarjata na kritično situacijo in apelirata za posredovanje. Telegrami s slično vsebino so bili poslani tudi federalnemu Justičnemu tajniku Murphyju in obema senatorjema iz Kentuckija.

Washington, D. C., 17. maja. — Tu je bilo naznanjeno, da predsednik Roosevelt ne bo posegel v spor med rudarji in operatorji v Harlanu. Slednji ne bodo podpisali pogodbe z unijo in podpira jih governor Chandler. Operatorjem je poslal državne miličnike na pomoč. Roosevelt je izjavil, da odpokliče miličnikov iz premogovnega okrožja švial od gubernerja in da bo on držal roke proč od kontroverze.

Japonci se nočejo umakniti z otoka

Vlada mednarodne nasebine apelira na velesile

Sanghaj, 17. maja. — Japonske militaristične avtoritete so odklonile zahtevo vladnega sveta mednarodne nasebine Kulungu glede umika japonskih čet, ki so zasedle nasebino zadnji petek. Kulungu leži na otoku Amoy.

Vladni svet je potem apeliral na zunanje velesile za pomoč. Apelu sta se odzvali Velika Britanija in Amerika. Prva je poslala širi bojne ladje proti otoku, Amerika pa križarko Marblehead.

Tu ugibajo, ali bodo angleške in ameriške čete odločno nastopile proti Japoncem in jih pogonale iz mednarodne nasebine in otoka, ki sta zdaj pod japonsko kontrolo.

štiri leta. Doslej so prvi služili štiri leta, drugi pa tri leta. Služba v armadi traja dve leti. Sovjetski tisk piše o manevrih ruske boje mornarice na Baltiku in v Pacifiku in naglašja pripravljenost na morju.

Strup v kotlu. (Narisa Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNEGA
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena Zveza (Slovene League) in Canada
\$5.00 za leto, \$2.50 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; in Chicago
in Ohio \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; in Cincinnati
\$5.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cena glavnice po dostavi — Količina dopolnila in naročnikov
glavnice se ne vračajo. Slovenski literarni časnik (časnik, po-
vesti, drame, pesmi, itd.) se vrnejo polnopravni in v celoti,
če je priložila pošta.Advertising rates on agreement — Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima slika s Homen

PROSVETA

3007-30 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglasu na primer (July 31, 1939), poleg vašega
lasna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom poteka na-
ročnina. Poslovno je preverjeno, da se vam list ne ustavi.

138

Kaj je za novicami

Ameriški tisk nas dan za dnevom — radio pa ponoči — bombardira z alarmantnimi novicami iz Evrope. Tako so te vesti, ki nosijo glavne in debele naslove v dnevnikih, alarmantne, da beseda "senzacija" izgublja pomen.

Novi komploti s strani držav berlinsko-rimskoga osištva, nove priprave za puče, telegrami švigajo med Londonom, Parizom in Moskvo v kovanju nove antante, Hrvatje in Srbi spet v laseh, Balkan raztrgan, Poljska preži na Hitlerja z orlovim očesom, Hitler preži na Gdansk in Poljake z orlovim očesom, vojna, vojna, vojna...

Takšne so novice. Kaj je pa za novicami? Kaj se skriva za valom dnevnih vesti? Ali je vse res tako kot poročajo časniški agenti in posamezni poročevalci? Ali je resnica le na površju, spodaj pa neka drugačija?

Kdo naj to kontrolira?

Vsekakor ni tako kot poročajo dnevni časniški telegriami, kakor pravi Chicago Times, od zadnje nedelje, ki je zbral in razpodelil tudi nekaj drugih novic, katerih navadno ni pod debelimi naslovi na prvih straneh. To se pravi: ta ali ona dnevna vest je deloma resnična, vendar se prizadeva vlade v Evropi vedejo, kakor da jih najalarmantnejše vesti najmanj zanimajo...

Na primer središče evropskih senzacij v tem momentu je Varšava, glavno mesto Poljske, ampak poljske vlade to prav nič ne moti, kajti baš zadnje dni je povabila grupo industrialcev iz Nemčije na pogajanja v smislu nemško-poljske trgovske pogodbe. Poljaki pravijo, da ta pogodba mora biti izvajana kot dokaz, da je pri Poljakih še dosti "dobre volje" napram Nemčiji. In kaj je na dnevnem redu teh pogajanj? Da Poljska zamenja več milijonov bušjev žita za neke stroje iz Nemčije. Torej žito, ki bo Hitlerju zelo prav prišlo v primeru vojne s Poljsko — in stroji, ki bodo Poljakom prav prišli v primeru vojne z Nemčijo!

Jugoslavija je tudi predmet senzacij, prvič zaradi napetosti med Hrvati in Srbi in drugič zaradi novih paktiranj z Italijo in na pritisk Italije z Ogrsko. Med tem pa imajo v Belgradu dovolj časa in denarja za gradnjo največje cerkve v Jugoslaviji. Nova katedrala, kateri so pravkar položili temeljni kamen v Belgradu, bo stala 20 milijonov dolarjev, posvečena bo arhiskemu patronu sv. Savi in bo največja na Balkanu za džamijo Sofijo v Carigradu! To ne kaže, da bi Jugoslavija "aparala" denar za obrambo ali kakšne druge ceste ali druge koristne industrije, katerih ji manjka na vseh koncih in krajih...

Rumunski kralj-diktator pokliče olje in pšenico Hitlerju v zameno za pisalne stroje, orglice in otroške igrače — istočasno pa pošilja Angležem obljube in dobiva v zameno posojila v zlatu. Dober businessman! Grki in Turki pošiljajo Hitlerju tobak v zameno za puške in železniško opremo, iz Londona jim pa ponujajo zlato. Tudi dobri mešetarji!

Kaj pa delajo Francozi, ki mobilizirajo proti Nemčiji in Italiji? Pravkar je prišla v Pariz delegacija nacijskih Nemcev zaradi zamenjave premoga za železo — oboje je potrebno za vojno. Med tem pa Angleži nadaljujejo s plačili Hitlerju za patent českih Brenovih strojnic!

Stalinov režim v Rusiji se menda pogaja za vojaško zvezo z Anglijo, ampak to ga ne moti, da ne bi dal svoje najnovejše bojne ladje Musoliniju v delo. Ladja je bila zadnje dni dogotovljena v Italiji in poslana v črnomoško luko, Stalina tudi ne moti, da ne bi pošiljal Musoliniju olja za fašistična letala, motorne topove, tanke in ladje... Med Moskvo in Londonom se pripravljajo vojaška zveza, med tem je pa Stalin odalovil Litvinova in v Berlinu so zavirali veselje. Ko je Stalin zadnjič govoril na strankinem kongresu, ni imel niti ene kritične besede za Hitlerja, oštel je pa "priatelj" Francoze in Angleže, s katerimi se zdaj pogaja za vojaško zvezo. Hitler je v svojem zadnjem govoru prijateljsko vrnil Stalinu — nič ga ni omenil, pač pa je bil Roosevelt... Čemu bi Hitler grajal Rusijo, katere ga še vedno zalaga z oljem in drugimi surovinami?

Vidite — to so novice za novicami, novice, ki ne nosijo debelih naslovov v ameriškem tisku in ki so vsak dan v konfliktu z onimi vestmi, ki imajo debele naslove.

Glasovi iz
naselbin

O čiščenju pojmov

West Allis, Wis. — Čiščenje je res v večini ozirih zelo kočljivo in nevhvalno opravilo, posebno pa je čiščenje pojmov zadeva, ki zahteva žilave potrpežljivosti, zdravega razuma in veliko pozornost.

Zdaj smo v dobri splošne svetovne zmede, pa imamo čiščenje pojmov v raznih oblikah vedno na dnevnem redu. Suče se okrog svetovnih problemov, ki so tudi naši problemi, ker je od njih bolj ali manj odvisno tudi naše vsakdanje življenje, tiče se našega lastnega življenjskega standarda. Zato je v našem interesu, da razumemo to čiščenje pojmov pravilno, da se potrudimo in ločimo dobre od slabih vesti, ki nam jih dnevno prinaša časopisje. Pravilno razumevanje teh različnih pojmov je hrbenica našega socialnega in razrednega boja.

Čiščenje pojmov je obče koristno in zaslužno delo, četudi največkrat nevhvalno. Toda je potrebno na političnem in društvenem polju v enaki meri. Naša dolžnost je, da si skušamo med seboj razčistiti svoje pojme in si s tem graditi pot do skupnosti, ki je edina pot do naše moči, do uspehov v našem socialnem in razrednem boju za naše pravice.

Del te naloge že dalj časa vrši Frank Barbič med rojaki v metropoli. Od moje strani mu vse priznanje, ker vrši čiščenje pojmov vzorno, v mejah dostojnosti. S tem dokazuje, da poseduje duhovito pozornost in žilavo potrpežljivost. Valed tega je tudi razvidno iz Prosvete, da ima stoodstotno moralno podporo, trezno mislečega članstva.

Slično sta pričela čistiti pojme tudi brata Ivan Molek in Frank Kerže, oba urednika. Za nas ukaže, da se zelo dobro došlo, ker s tem gladita pota do boljšega razumevanja in obenem napravljata delavski list zanimiv in privlačen. Jaz mislim, da je v skladu z delavskimi načeli, da se puste vrata odprta, da se tudi dopisniki lahko udeležijo te ali ališnih razprav, da lahko tudi dopisniki povedo svoje mnenje z vidika dopisnikov, kakor sta to izrazila omenjena brata z uredniške strani. Jaz se hočem enkrat pozneje oglasiti k tej razpravi in izraziti svoje mnenje, koliko cenim "kibice".

K čiščenju pojmov je prispeval tudi br. J. Ule v svojem dopisu glede pohodov v počast delavskemu prazniku Prvemuj. Tudi njemu priznanje, da je izrekel svoje mnenje v javnosti na glas. Izrečno je želel, da se mu še drugi pridružijo, katerim je pomen tega delavskega praznika res pri srcu in da poveste, da vas boli, da je bil letos delavski praznik Prvi maj tako šepavo pozdravljen. Oni, ki so dan prej prepevali narodne pesmi, so s tem ponižali čut delavske solidarnosti in s tem ponižali tudi gojenje petja. Obžalovanja je vredno postopanje tistih, ki so aranžirali ta festival ravno na predan delavskega praznika, kakor bi ne bilo še dosti drugih lepših in dobrih dni, da bi se festival lahko vršil z boljšim moralnim in gmotnim uspehom ter v čast naselbin. V metropoli, v Bridgeportu in drugod so priredili majске manifestacije, pri nas, kjer naglašamo, da smo napredni, in v Chicagu pa nič. Pevski zbor Sava, kjer je sedež naše slovenske sekcije soc. stranke, se je tudi pulli za nedeljo 30.

aprila za svoj koncert in majsko proslavo, toda je milvauski festival ni odstopil. V tem oziru je tudi med nami potrebno še dosti čiščenja. Ni čudno, če se senčim pod republikansko marlo.

K čiščenju pojmov še dostavljam, ako bi tu posedovali malo več solidarnosti, delavske zavezi in razsodnosti, bi lahko s skupno močjo napravili marsikaj dobrega v občo korist. Zato je tukaj prilika in tudi velika potreba, da bi si zavihali roka-ve in praktično in sistematično vršili delo, ki ga nam nalaga delavska zaveza. Kolone naših listov bi polnili z gradivom koristne in privlačne vsebine za pomnožitev naročnikov, ako želimo, da list ohranimo vsaj toliko časa, dokler nam je potreben v slovensčini.

Istotako bi lahko napravili naše seje zanimive, podučilive in privlačne v interesu boljše udeležbe. Po izčrpanju kratkega dnevnega reda bi se lahko vedno vršila razprava, bodisi glede reševanja pravih, enotnih problemov, ali kaj drugega primerne-nega, ker je dosti zadev, ki so vitalnega pomena za nas, da bi bili o njih bolj poučeni in se v slučaju potrebe vedeli kam obrniti po informacije.

Nekaj sličnega je pripravljeno za prihodnjo sejo društva Venere. Zato prijazno vabim članice, da se udeležite v polnem številu.

Christina Moseley, 192.

Pripomba uredništva: Lawson in njegov Benefactor spadata med tiste tiče, kakršnih danes kar mrgoli po Ameriki in vsi imajo "perfekten plan" za rešitev Amerike in sveta. Father Coughlin je tudi med temi tiči.

O popravku in drugem

Imperial, Pa. — Prosveto čitam vsaki dan. Dopise rada čitam, naj že pridejo od blizu ali daleč. Včasih se oglašijo tudi taki, ki ne pišejo dopisov drugače, kot da kaj pokritizirajo čez tiste, ki se večkrat oglašijo. Tako se je zgodilo tudi meni, da se je oglašil br. Joe Debelak, član društva 318 SNPJ, in malo pokritiziral moj dopis.

Žal mi je, ako sem naredila pomoto, in to tem bolj, ker Joeva poznam osebo. Ako sem v zmoti v tistem dopisu, ki je bil priobčen v 78. številu Prosvete, nisem pisala mojih doživljanj v okraju Westmorelandu zato, da bi žalila društvo 318. Tudi sem mnenja, da moji dopisi še niso nič slabega storili društvu ali enotnosti. Kdor trdi, da je bila pomota, bi jo bil tudi lahko popravil s par vsticami, da tisto društvo ali člani so bili od SDPZ. In tisto društvo se je potem združilo z društvom SNPJ. Bodimo sobratje in pomagajmo drug drugemu, in to posebno še letos, ko jednota praznuje svojo 35-letnico.

V tem letu se bo vršilo mnogo proslav pri društvih SNPJ v tej bližini. Društvo Bratstvo št. 6 v Syganu bo slavilo svojo 35-letnico na 30. maja. Naše društvo 106 je sklenilo, da se udeležimo njih proslave. Zato omenim in želim, da se člani našega društva udeležimo v velikem številu. Kdaj bo šel bus, bom poročala pozneje. Ne smem pozabiti omeniti, da bo tudi naše društvo praznovalo svojo 30-letnico na 4. julija. Vas vse skupaj uljudno vabim na veliko udeležbo.

Sporočiti želim še to, da je v

Homer Martin (levo), predsednik avine frakcije, in William Green, predsednik Ameriške delavske federacije.

tež okolici Pittsburgh Coal Co. imela zdravniško preiskavo za rudarje. Spet je bilo mnogo delavcev, ki niso prestali zdravniške preiskave. Prizadeti so delavci in tudi društva. Mnogo se jih mora podvreči operaciji, da obdrže delo. Res so žalostne razmere za rudarje.

Anna Gorenc, 106.

S pota

V Minnesoti, v kraju dolge zime, sedaj pihljajo prijazno ljubke sapice. Parniki plavajo sem in tja v ožini med Minnesoto in Wisconsinom po sladkem, gladkem vodovju jezera Superior. Iz bolnišnice, stoječe na hribu, gledajo bolniki po vodni gladini in suhi ravnini bližnjega Wisconsin.

"Materinski dan je danes," pravi mlada bolničarka, "a jaz ne morem k materi ne drugam." Vzdihnila je in izrazila željo, kako rada bi šla z onim parnikom, ki je ravno plul mimo dolu na jezeru. Tolažil sem jo, da bo šla kmalu domov in potem lahko tudi na parnik.

Materinski dan. Zamisljen sem. Minilo je 30 let, od kar sem zadnjič podal roko moji materi. Svetila mi je z lučjo v rokah in lihte moje srce se je poslovlilo od nje. Ah, mati...

Iz Planine sem se odpeljal proti Ljubljani in na Dunaj, od tam pa v London po trgovskih opravkih. Tam sem dobil pismo, da je mati zbolela. Tisto vest nisem vzel za resno, kajti v slednjem pismu, ki sem jih dobival, so bila taka poročila, da jo napada neka bolezen in da močno kašlja. Iz Londona sem se odpeljal v New York. Tam me je že čakalo pismo, da je mati zelo slaba. Odpeljal sem se proti Chicagu in tam prejel brzojav, da je mati umrla...

Vsi ti spomini mi prihajajo na misel, ko vidim na materinski dan okinčane ljudi z rdečimi nageljni v znak, da imajo še živo mater. To sem omenil tudi v bolnišnici in dobil odgovor, da bi moral na materinski dan nositi bel nagel. Ne, sem odgovoril. V srcu nosim spomin na svojo mater, ki je umrla pred 30 leti, in tudi na spomin očeta, ki je umrl pred 50 leti.

Mati, mati! Počivaj v miru! Sloveniji tik ob ugrabljeni zemlji, ugrabljeni po tuju, ne v vojni, marveč po vojni. Tam sniva večne sanje srce moje dobre matere in očeta, tam, kjer sem parkrat obiskal oboje ljubico zemljo, za katero se danes kuje kdo ve kaj vse. Mati Slovenija kot tužna vdova trepetajoče čaka, čaka... Mati in Slovenija sta moj srčni zaklad, največji čar v mojih ljubečih spominih.

Matija Pogorelec.

Kako služijo dolarje

Takole pišejo v ljubljanskem Jutru o Ameriki:

Knjiga, ki jo v Ameriki ta čas zelo bere ima naslov "Kako spreminjate davčine v nar." Avtor daje ljudem, ki davčine zbirajo da bi jih potem pripovedovali v družbi, naj ne delajo tako. Izdelujte iz svojega denarja denar, prodajajte davčine časnikom, filmu, tako se glasi njegov nasvet. Če bodo vsi Američani upoštevali, bodo njih črne družbe postale menda zelo puste.

Da imajo onkraj morja tečaj pod prst "Kako postanem pisatelj", je menda znano. Pisateljstvo uče na vseučiliščih in kolegij obstoje pa tudi velike šole, kjer predavajo umetnosti kratkih zgodb. Vsak mesec zaslužite nekoliko sto dolarjev, pravijo. Sedite, napišite zgodbo, prejel boste ček in postali bogati. Da se nadarjeni pisanje ne da priučiti, o tem prospekti Namesto tega kažejo sliko kakšne dame, ki še s hvaležnimi besedami, "da pred sedmimi meseci ni obvladala niti pravopisa in da je zaslugi izvrstnega tečaja prodala dosti člankov." Posledice so naravne: deset odstotkov Američanov, skoraj 13 milijonov ljudi, "joker so prepričani, da je to najlažji način za biranje denarja. "Saturday Evening Post" največji ameriški tednik, je v preteklem prejel 85,000 rokopisov, vsak dan skoraj. Med temi jih je bilo po navedbah uredništva 75,000 popolnoma nezrelih, od ostalih 10,000 jih je prišlo 1500 v ožjo izbero, 500 v majhno izbero, 300 pa so jih sprejeli. Seveda pa čuje ta tednik rekordne honorarje, najmanj 500 dolarjev za vsak rokopis, včasih tudi 200 dolarjev. Statistiki pa vse eno lahko izrazijo, kako veliko je upanje, da postane s sanjem bogat.

V Zedinjenih državah ni stvari, ki bi je spreminjali v denar. Če ste risar, če ste v prostih urah poje, fotografirate, igrate v vir: spreminite to znanje v denar, "turn it into money," kakor pravijo temu po ameriški. Toda sijajno uspeva, zlasti za izdajatelje in prireditelje tečajev — to je pa zanje glavna stvar.

Večina Evropevc, ki imajo praktično in v svoji stroki nekaj znajo, se v Ameriki ali slej prerinejo skozi, če so previdni in ne čenejo takoj na veliko. V mnogih ameriških srednjih mestih ni dobrih krojačev. Američani sicer pravijo, da najrajši kupujejo izgotovljeno, toda če bi imeli dobrega in predlagajo krojača, bi zahajali gotovo k mu. In tako je v mnogih drugih poklih so baje "brezupni", ker da je konkurenca je v prevelika.

Najboljši poklici v Ameriki so "američanski", ki jih v Evropi sploh ni. V Evropi ni podjetij, ki bi zbirala denar in ga prodajale. V Ameriki je to poklic in znanje. Ekscentrična stara lady ima veselje za čevlske pse. Vse svoje imetje, recimo tisoč dolarjev, izroči kakšni agenturi, ki prireja tem dineje, filmska predavanja, zbirke, ra s prospekti, brošurami, radiom. Po osmesih je zbrala 280,000 dolarjev za "štvo za slepčevske pse". Stara lady je agentura dobi 6 odstotkov, 16,800 dolarjev je tudi srečna. Tako zbirajo za vse mogoče nemogoče namene, in sicer po metodah, ki nove in ki ne odpovedo.

V Evropi misli večina ljudi na to, kako služiti denar, v Ameriki si mnogi želijo s tem, kako bi druge pripravili do razstajanja. Pri vsakem funtu kave, ki jo kupiš, zveš, liko mesecev zdravja si s tem kupiš. Vse to s statističnimi merili. Neki tednik ima nakladno 3,060,000 izvodov. Kako pa vedeti, da ga bere 15,290,000 ljudi? Tudi ti lahko postreže tudi s točnimi podatki, ki ljudi ga na glas bere. To so pristne riske skrivnosti.

Kdor prične z novim poslom, mora računati s tem, da bo prva leta delal samo za propagandne stroške. Razni specialisti v tem ročaju mu vlečejo denar strokovnjakov in če mu kaj ostane in si hoče privoščiti kaj "zabavo", bo kmalu spoznal, kako lahko do nje. Vsak Newyorčan pravi, da si "City", največje kino na svetu, mora ogledati Vstopnina je \$1.10. Če potem obišče štiri lokale, kakor je v Ameriki običaj, trenu iznebi 20 ali še več dolarjev. Tudi sebná družabnost ni poceni. Treba je gostiti, "kakor se spodobi". In včasih je ti, kakor da sestoji vse ameriško življenje iz družabnih prireditiv.

Po zaslugi neutrudne propagande in obdelovanja občinstva so izdajanje denarja villi do popolne umetnosti. Stedljivost je v riških meščanskih krogih neznana pojem. Nih nogač, ki imajo luknjo, ne zasijejo mu neki? Skoda časa. Saj dobiš za 60 centov nove. Čevljev ne popravlja. Popravilo pogostoma polovico toliko, kolikor stanje čevlji. Ko prihajajo predpoldne veliki avto-bili New Yorka po smeti in odpadke, se Evropeč čudi, kaj vse pride na te avtomobile in obleka, prebrane knjige, steklene vreče, stare knjige in kosi pohištva. Še sapa, roma med smeti. Mnoge družine se pripravljene svoj stari klavir podariti, če darjenec zaveže plačati prevoznino. Stroj, ki ne delajo več natančno, grobo, tako na smetišče, kakor poškodovane stvari. Na ta način ostanejo ob deželnih cestah mobilni, ki ne vozijo več v red in ki se zastareli. Popraviti? Vsak Američan s svojim nasvetom smeje. Denar hitro spe tro porabiti, hitro zaslužiti, hitro spet siti, to je načelo ameriškega življenja.

Skupina "romarjev", ki je odšla iz New Yorka v Washington, da apelira na kongres za revizijo stanovanjskega zakona.

(Dolje na 3. strani.)

KRALJ ALKOHOL

ROMAN

Special JACK LONDON

Is angleščina prevedel JOS. POLJANEC

Zjutraj zarana zaslišim divje klice z "Reindeera" in se izklobam iz postelje v mrzlo sivino, da vidim prizor, radi katerega se je vsa obala več dni smejala. Lepi čoln za lov na losose je ležal na trdem pesku plosko potlačen kakor ocvrtjak, na njem pa sta ležali French Frankova ladja in "Reindeer". Na nesrečo je bil močni hrastovi rillec lososarskega čolna vdrti dve deski "Reindeerja". Naraščajoča plima je tekla skozi špranjo in zbudila Nelsona, ko mu je voda vdrla v ležišče. Šel sem pomagat in izčrpali smo vodo in popravili škodo.

Nato je Nelson skuhal zajtrk in med jedjo smo razmotrivali položaj. Njegovi žepi so bili prazni. Moji tudi. Za tiste bedne razbitke na pesku pod nami je bilo nemogoče dobiti nagrado petdeset dolarjev. Nelson je imel ranjeno roko in nobenega mornarja. Jaz sem imel sežgano glavno jadro in bil brez pomočnika. "Kaj praviš, če bi ti in jaz skupaj stopila?" je vprašal Nelson. "Pridruživ se ti," se je glasil moj odgovor. In tako sem bil družabnik "Mladega hudiča", Nelsona, ki je bil najbolj divji in noroglav med vsemi. Pri Johnnyju Heinholdu sva si izposodila denar, da si nakupiva živeža in napolniva sodčke z vodo. Še tisti dan sva odjadrala proti ostriziščem.

ENAJSTO POGLAVJE

Nikdar mi ni bilo žal tistih mesecev divjega življenja, ki sem jih bil preživel v družbi z Nelsonom. Ta človek je v resnici znal jadрати, čeprav je pripravil v strah vsakega, ki se je vozil z njim. Tako krmari, da je komaj utekel pogubi, je bilo njegovo veselje. In njegov ponos je bil, da je storil nekaj, kar si nikdo drugi niti poskusiti ni upal. Njegova blazna strast je bila, da ni nikdar zvil jader, in ves čas, kar sem ga prebil pri njem, ni na "Reindeeru" nikdar zvil jader, najsi je bil veter rahel ali močan. Barka pa tudi nikdar ni bila suha. Uporabljala sva jo odprto in vozila z njo odprto zmeraj in vsekdar. In zapustila sva oaklandsko obalo in krenila daleč ven za pustolovčinami.

In ves ta prekrasni del mojega življenja mi je omogočil kralj Alkohol. Tole pa je moja pritožba zoper kralja Alkohola. Želelo me je po divjem pustolovskem življenju in edina pot zame, da ga dosežem, je bila pot po posredovanju kralja Alkohola. To je bil način možakov, ki so živeli tako življenje. Ako sem hotel tudi jaz živeti tako življenje, sem ga moral živeti na način, kakor so ga oni živeli. S pitjem sem si pridobil tovarštvo in družabništvo Nelsona. Da bi bil pil samo pivo, ki je on dal zanj, ali bi se bil sploh branil piti, bi me ne bil nikdar izbral za družabnika. Hotel je dobiti družabnika, ki bi opravičil njegova pričakovanja glede družabne kakor tudi glede delavne plači življenja.

Vdal sem se temu življenju in pri tem sem prišel do napačnega nazora, da je bila skrivnost kralja Alkohola v tem, da sem se vdajal blaznim pijanostim, ki so postajale od stopnje vedno hujše in ki jih je samo železna narava mogla prenesti do končne otopelosti in živinske nezvesti. Okus mi ni prijal, zavoljo tega sem pil samo zato, da bi se opijal, da bi se brezupno, do nemoči opijal. In jaz, ki sem prejšnje čase štedil in grabil, barantal kakor Shylock in sem spravil kitajskega mornarja v jok; jaz, ki sem bil ves osupel, ko je French Frank na en pot izdal osemdeset centov za žganje osmim možakom, jaz sem se sedaj razbrzdal in bolj nezmerno preziral denar kot katerikoli izmed njih.

Spominjam se, da sem bil šel neko noč z Nelsonom na suho. V žepu sem bil imel sto in osemdeset dolarjev. Moj namen je bil, da si najprej kupim obleke, potem pa nekoliko pijače. Obleke sem potreboval. Vse, kar sem imel, sem nosil na sebi, in to je bilo: par pomorskih škornjev, ki so prav tako hitro izpuščali vodo, kakor je tekla noter, vrhnje delovne hlače za petdeset centov, bombažasto srajco za štirideset centov in krmarski klobuk. Pravega klobuka nisem imel, zato sem moral nositi tak krmarski klobuk, in bravec je gotovo opazil, da nisem naštel ne spodnjega perila ne nogavic. Tega sploh nisem imel.

Da bi dospela do prodajal, kjer bi si kupil obleke, sva morala mimo tucata krčem. Tako sem si najprej kupil pijače. Do prodajal oblek

sploh nisem prišel. Zjutraj sem se suh, zastrupljen, a zadovoljen vrnil na krov, in razvila sva jadro. Imel sem samo tisto obleko, v kateri sem bil šel na suho, in od sto in osemdesetih dolarjev mi ni ostal niti en cent. Ljudem, ki niso nikdar kaj takega doživeli, bi se v resnici videlo nemogoče, da more mlad fant v dvanajstih urah potrošiti vseh sto in osemdeset dolarjev za pijačo. Jaz vem drugače.

In prav nič se nisem kesal. Bil sem ponosen. Pokazal sem jim, da sem znal razsipati denar kot najboljši med njimi. Med močnimi možaki sem se izkazal močnega. Ohranil sem si kakor že večkrat pravico do naslova "knez". Moje vedenje se more deloma tudi smatrati za reakcijo bornosti moje otroške dobe in prekomernega dela v mladih letih. Morebiti je moja nerazvita misel bila: boljše je biti knez med pijanimi pretepači, kot garati ob stroju dvanajst ur na dan po deset centov na uro. Pri garanju ob stroju ni bilo sijajnih doživetj. Ako pa to, da sem pogljal sto in osemdeset dolarjev v dvanajstih urah, ni sijajno, bi rad vedel, kaj je!

Preskočiti moram mnogo podrobnosti svoje ga pajađenja s kraljem Alkoholom in omeniti hočem samo dogodke, ki osvetljujejo ravnanje kralja Alkohola. Tri stvari so bile, ki so mi omogočale nadaljevati to močno popivanje: sijajna narava, daleko boljša od povprečne; drugič, zdravo življenje na prostem zraku in na morju, in tretjič, dejstvo, da nisem pil redno. Kadar smo bili na morju, nismo nikdar vozili nobene pijače s seboj.

Svet se mi je odpiral. Poznal sem že več sto milj vodnih potov, mest in ribiških vasic ob obali. Zatul sem šepet, da bi šel dalje. Svoje sveta še nisem našel. Za tem, kolikor sem ga poznal, ga je bilo vse več. Toda za Nelsona je bilo celo toliko sveta preveč. Hrepenel je po svoji ljubljeni oaklandski obali in ko se je odločil, da se vrne tja, sva se ločila v vsem prijateljstvu.

Sedaj sem si izbral staro mesto Benicia ob prelivu Carquinez za svoj glavni stan. V kopic ribiških pokritih čolnov, zasidranih ob obali, je bivala meni podobna prijazna družba pivev in klatežev in tem sem se pridružil. Ostajal sem dlje časa na suhem, se motil z lovom na losose in delal kot namestni ribarski stražnik pohode po zalivu in po rekah, pil vedno več in se učil popivanja vedno bolje. Kosal sem se lahko v pijači z vsakim, in sem pogosto pil več kot mi je prišlo, da bi pokazal silo svojega moštva. Ko so neko jutro izmotali moje nezvestno telo iz mreže, visečih na drogovi za sušenje, med katere sem v minuli noči neumno, slepo zlezal, in ko je vsa obala govorila o tem, se hahljala in smejala in zopet pila, sem bil v resnici ponosen. To je bilo junštvo.

In ko nekoč kar tri tedne neprenehoma niti trenutke nisem bil trezen, sem bil prepričan, da sem dosegel višek. Resnica, v tej smeri človek ni mogel dalje. Bil je zame čas, da odidem od tod. Kajti vedno, najsi sem bil pijan ali trezen, mi je nekaj v ozadju moje zavesti šepetalo, da to popivanje in to pustolovsko življenje po zalivu sploh ni bilo življenje. Ta šepet je bila moja dobra sreča. Slučajno sem bil tako ustvarjen, da sem slisal ta šepet, ki se je glasil, venomer glasil preko vsega sveta. To ni bila pamet. Bila je radovednost, želja po poznanju, neka nemirnost in iskanje stvari, ki so bile čudovite, ki sem jih po vsej priliki nekako slutil ali ugenil. Čemu je bilo vse to življenje, sem se vprašal, ako je to bilo vse? Ne, daleč za tem je bilo nekaj več. In v zvezi z mojim mnogo poznejšim razvojem v pivca se mora ta šepet, ti obeti stvari v ozadju življenja upoštevati, ker jim je bilo usojeno, da so imeli strašen pomen za moje poznejše spopade s kraljem Alkoholom.

Kar pa me je neposredno potrdilo v sklepu, da odidem od tod, je bila ena, ki mi jo je nabredel kralj Alkohol — ena strašna in neverjetna, ki mi je pokazala do tedaj neznanjane prepade pijanosti. Ob eni zjutraj sem se po silnem popivanju primajal na krov svoje barke na koncu pristajališča spat. Bibavica je drla po prelivu Carquinez kakor po milinskem koritu in oseka je bila že pri kraju, ko sem štrbunknil raz krov. Na pristajališču ni bilo nikogar, nikogar na barki.

(Dalje prihodnjič.)

Marija in njena borba za ljubezen

Sladkorčki, cukrčki, sladkorčki, cukrčki...

Beseda, ki se ponavlja v vsakem stavku sodnika, državnega tožila, obtoženke, obtoženca.

Kaj, za vraga, je s temi sladkorčki, cukrčki?

Napetost vlada med štirimi stenami, med štirimi ljudmi v sodni dvorani. Sodnik in tožilec si prizadevata dobiti jasen odgovor na jasno vprašanje.

Obtoženka in obtoženec sedita vsak sebi na skrajnih robovih

zatožne klopi. Suhljato, postarano dekle Marija ima besedo. Podpihuje nervoznost z izrazi svojih živčnih tožba, ki odkrivajo le njeno osebno zagato. Medtem ko sodnik in tožilec že s težavo obvladujeta svoje nerazpoloženje sprico prehitvejočih se stavkov, si niso odgovori, bruhajo brez prestanka iz sebe. Brez reda, kakor se ji v razklani duši utrne spomin iz preteklosti. Spomin na ljubezen, ki jo je zasenčila brezupna borba neuslišane, v mrzno, kljubovalnost in maščevalnost pogrezojočega se ženskega srca.

Hladen in neizvnan ostaja le zdrav mladenič, ki je pred leti v notranjskih hribih razpall de-

kletovo ljubezen. Ljubezen, ki ni bila blagoslovljena v cerkvi, kakor si je dekle vroče želelo in bi morda hotelo še danes. Vsaj to, če ne drugega, naj bi ostalo od vsega, kar je bilo! Ljubezen, ki se je po neizpolnjenih dekletovih nadah izlila v tožbo za odškodnino.

"Nimam od česa živeti. Ne morem več delati. Cukrčki, s katerimi me je zastrupil, so mi vzeli materinstvo in sposobnost za delo. Naj mi da odškodnino!" je zaključilo dekle.

Cukrčki? Odprava plodu? Zdal sta oba pred kazenskim sodnikom. Zakaj?

"Kakšni so bili cukrčki?" so jo pobarali v preiskavi.

Grupa Albancev piketira italijanski konzulat v New Yorku v znak protesta Mussolinijeve okupacije Albanije.

"No, taki... Saj mi je sam takoj povedal, čemu so."

"Tako? Potem ste vedeli, čemu so dobri?"

Ce je vedela...

No, da, potem tudi ona spada tja kamor fant.

A danes noče o tem nič vedeti. Prav divje se brani, da je vedela.

"Na, da boš videla, da te imam rada!" S temi besedami—pravi danes—ji je fant izročil vrečko sladkorčkov.

"Ni rekel nič drugega? Ni povedal, čemu so?"

"Ne, prav nič!"

"Dvakrat ne govorite enako!"

"Lahko prisežem, da govorim čisto resnico!"

"Zakaj pa ste sodniku v preiskavi rekli drugače?"

"Saj sem mu že večkrat v obraz vrgla, da me hoče zastrupiti. Sram naj ga bo!" krene s poti, ki sta jo ubrala sodnik in tožilec.

"Odgovorite na vprašanje!"

"Oh, zdaj vem, kako je bilo!"

zastane v navalu žolčnih očitkov, ki jih je začela stresati na mirno poleg nje sedečega fanta.

Nejasno, a na dolgo razlaga, kako se je izpovedala preiskovalnemu sodniku: da je vedela — da ni vedela — da je bilo tako in ne drugače — da v zapisniku ne stoji prav.

"Ha—ha—ha! Kdo vam bo verjel?! Prej niste vedeli in pomislili, da boste po odškodninski pravdi tudi vi prišli na tole klop! Sicer pa, saj ste že dvakrat splavili!"

Sama... V borbi proti trem, ki jim ne popuščajo živci kakor njej.

Vsa iz sebe se zopet zamakne v svoje spomine, ki jih v vrečičah, pretrganih stavkih bruhajo iz sebe:

"Vso balo sem si že pripravila, ker je rekel, da me bo vzel!"

Mečka svoj robec, ki ga venomer tišči k ustom.

"Zakaj je pa ne vzamete?"

Prvo vprašanje na fanta.

"Zato ker ima druge babe! Zato!" Preden je mogel spregovoriti, se utrga, dekletu prvi jasen odgovor na vprašanje, ki ni bilo zastavljeno njemu.

"Nič ji nisem objubil. Tudi nič naročil, naj pripravi balo!"

"Si, si! Oh, ti!" mu dekle krčevito vztrajno vpadla v besedo!

"Rekel sem ji: 'Nimam te kam dejati, vzeti te ne morem. In če boš splavila, je to tvoja stvar!'"

"Saj ni res, saj ni bilo tako!" ne more mirovati dekle.

"Pa denar ste ji dajali?"

"Enkrat nekaj, drugič nekaj."

"Pa ne zato, ampak iz ljubezni!" pohiti pristavljat, ko opazi izraz na sodnikovem obrazu.

"Saj ni res, saj ni res!" je dekletov — že histerični — refren.

"Mirujte! Zdal ima on besedo. Potem, če boste imeli še kaj povedati!"

Toda ona tega reda ne pozna. Tudi ga noče priznati.

"Peljite jo ven, saj ni mogoče razpravljati!"

Kot rekonvalescentko jo paznik varno prime za ramena. Kakor bi se je bal, jo prijazno, pomirjujoče pospremi ven. S hodnika je slisati njen zategli jok.

"Kakšni so bili sladkorčki?" vprašuje jo fanta.

"Prav takšni kot tile!" pravi fant uslužno in položi pred sodnika vrečko, ki jo je potegnil iz žepa.

"Navadni," ugotovi sodnik. In izvedenca: sladkorčki res niso mogli povzročiti posebnih posledic, tudi njena izpoved v bolnišnici ni kazala, da bi ji bilo kaj

"Oh, niso bili taki!" Noče jih otipati, noče jih pokusiti v ustih.

"Niso pa niso taki!" zaključuje, ko jih po obotavljanju vendarle okusi.

"Jaz pa ona in moja sestra smo tiste cukre požrli. Pa samo enkrat sem jih prinesel, ne dvakrat!" nadaljuje fant svoj zagovor.

Ona tuli. Res tuli, ne joče!

"Prej bi bili!" Njene besede, njen jok ne ganeta.

Sodnik bere iz spisa: Ko nje ga ni bilo k njej, ko se je vrnila iz bolnišnice, se je sama napotila k njegovemu očetu in mu vse razkrila.

"Sta se takrat videla, sta govorila?"

"Da, govorila sva in ona mi je nalila žganja. Potem se je spet zgodilo," preprosto pove fant.

Sodnik bere zapisnik o zaslišanju njenega očeta: Nakupila si je balo. Opazil je, da ji je bilo hudo, ko ga po povratku iz bolnišnice ni bilo k njej. Fanta je "prijel."

Sodnik bere, ona tuli. Tuli neugnano.

"Podoba je, da vam je bilo bolj hudo za izgubljeno poroko ko za izgubljenega otroka!"

"Ni res, oh, saj ni res!" se brani. "Tudi deset otrok bi imela in vse bi imela rada!"

"Saj ste imeli dvakrat priložnost!"

Sodnik bere mnenje izvedenca: Sladkorčki, kakor jih ona opisuje, niso mogli povzročiti drugega kakor prijeten okus...

Ona si tišči robc k ustom in tuli, tuli... Razdraženo vpadla v besedo. Na vsako besedo, vsako vprašanje, namenjeno drugemu, se ona oglasa: sodniku, tožilcu, branilcu. Venomer gode vmes, če jih že ne prevpije vseh skupaj.

Tudi tožilec že izgublja živce: "Mirujte vendar! Saj kaže, da vi vodite razpravo in ne gospod sodnik!"

Ona tuli... A nekaj je v tem, kar ne more ganiti.

"Saj ni mogoče razpravljati. Ni čudno, če vas je fant pustil, taki ste!"

Sodnik: "Saj bi bil mučenik!"

Pokličejo fantovo sestro. Potrdi, da je tudi ona jedla sladkorčke, ki jih je brat prinesel iz trgovine v trgu. Obe sta že ležali v postelji, ko je prišel. "So bili isti, kot jih je ponujal dekletu?" Ne more reči, če je njej ponudil iz iste vrečice. Tema je že bila, on pa je hodil od postelje do postelje in ponujal.

"Saj v glavnem bo šlo za kako-vost sladkorčkov," skleneta sodnik in izvedenec.

"Saj vendar vsak ve, kako je bilo!" pretirava dekle.

"Čez teden spet pridite k razpravi!"

"Nimam denarja, da bi hodila. In do vlaka je tri ure iz hribov."

"Boste pa sodbo dobili domov!"

Toda čez teden je vendarle prišla s hribov. Kljub pomanjkanju denarja in trem uram hoda. V pomenku s fantom je čakala na razsodbo — v tednu odloga se je pomirila. Videti je bila dobro razpoložena, prav nič več ni hrumela kakor prvič. Pomenek s fantom je bil videti prijazen.

Sodniku je bilo prijetneje v spremljenem vzdušju. Zaslišal je izvedenca: sladkorčki res niso mogli povzročiti posebnih posledic, tudi njena izpoved v bolnišnici ni kazala, da bi ji bilo kaj

Prijatelj sta sedela na terasi golf-kluba "Keppel Harbour" v Singaporu. Sunkoma je John obrnil glavo, pogledal za dirjačim psom svetlorumene barve in vprašal Franka Bucka, znamenitega zbiratelja divjih živali:

"Ali hočeš dobiti živega tigra? Če te mika, pridi na mojo plan-tažo, kajti jaz imam enega."

Frank se je nasmehnil in vprašal Johna, ali je morda to rumeno škene vzrok, da se je spomnil tигра. John je pritrdil in zamisljeno dejal:

"Kadarkoli vidim prihajati iz Avstralije v našo luko z ovčami natovrjeno ladjo, se spomnim Binžijeve zgodbe."

Iz žepa je potegnil cigare, ponudil eno prijatelju, si zapalil tudi sam in začel pripovedovati:

"Binži je bil pes, velik, močan alpski volčjak. Moj prijatelj Dick ga je kupil in postal je njegov otrokom najboljši tovariš pri igri. Vsakdo je ljubil prijazno žival. Toda neko jutro so našli ljudje, ki so imeli v bližini Dickovega posestva masne travnike, da so na njih pasli svoje ovce, šest živali mrtvih s prerezanimi golanci. Morilec je bil Binži, izdala sta ga kri in volna, ki sta se mu lepila na gobcu. Kri ni voda, in dasi so privezali Binžija ponoči na debelo verigo, je zavlil vrat še osemnajstim ovcom. Bilo je jasno, da je čistokrvni volčjak nepoboljšljiv morilec ovac in Dick je zatorej sklenil, da ga ustrelji.

Slučajno sem v tistem času obiskal Dicka in videl krasno žival. Pes me je spominjal na lepega, doraslega volka in vzel sem ga s seboj. Bliskovita misel mi je šinila v glavo. Binži bi bil dobra vaba za tigra, ki se je pojavil prejšnjo noč na naši plantaži. Ker oblasti niso dale farmerjem dovoljenja na streljanje tigrov, je prišlo v navado, da so jih lovili s pastmi. Po pripovedovanju sem mislil, da je Binži podivjan in nevaren pes, in vendar me je gledal nadvse prijazno in zveto in je končno porinil svoj mrzli gobček med

izrednega manjkalo, ko je bila tam. Nasprotno: Tam je trčila, da je z njo v nekem oziru vse v redu.

In vendar je še danes — že pomirjena in do fanta prijazna — trčila, da ni bilo vse v redu in da je bil fant tega kriv...

Toda dekletov napor je bil zaman.

V vseh njenih trditvah ni bilo luknjice, v kateri bi našli — resnico.

Tudi tam, kjer je sebe obtoževala.

In sodnik ni mogel drugače, kakor da je ne le fanta, ampak tudi njo — oprostil.

Ceprav... Nina.

moje tople roke. Pozneje skupaj večerjala. Dal sem nekaj mastnih grizljajev. Pri sebi sem modroval: če mora umreti v tudi Binži, mora dobiti dobro večerjo. Po jedi mi je Binži položil glavo na kolena. Njegova zaupljivost in vdanost sta me zadeli v polastil se me je nadvse prijeten občutek. Zdel sem se kakor izdajalec in zahrbtnj. Hitro sem skočil na noge in zaklical služabniku: "Le hitro, zdaj greva, da nastane vabo v past!"

Požvižgal sem Binžiju, ves je šel z nama. Razigrano je kal okrog in prijazno mahal repom. Očividno mu je sprehod silno ugajal. Ko pa je prišli do pasti in je dečko zal Binžija v kletko, je na spoznal, da se nekaj groznega godi z njim. Otožno je začel vijati, jaz pa sem se klavirskih vrnil domov. Kot kamen je ležalo srce v prsih in nisem mogel zaspati. Pred sem videl Binžijeve velike, ve oči, čutil sem njegovo glavo na kolenuh. Videl sem ga v zahrbtno iz črne noči proti mu. In v tistem trenutku spoznal: Binži mora živeti, držati ga hočem zame.

V divjem diru sem prebrzdal pol milje. Ko sem sopsopal do pasti, me je sprejela grobna tišina. Razlastil se se, kajti prepričan sem bil, sem prišel prepozno in da je Binži že zdavnaj mrtev. Odprl sem past. Tedaj mi je udarilo na cviljenje, podobno jokanju obka, in potem je skočil iz kletke Binži — čil in zdrav. Z reko mahaval v znak prijateljstva in re vame. "Binži," sem rekel: "zdaj greva domov v našin dom."

Na poti nazaj me je prešel nenavaden šum. V temi zagledal dve koščeni sulici, ki bili naperjeni naravnost v Naletel sem na divjega mračna, ki je ščitil svoje mlado mater. Vse se je odigravalo ko hitro, da mi ni ostal nič, da bi dvignil baklo in pripravo puško za streljanje. Bil sem smrtni nevarnosti. Tedaj pa nekaj sivega skočilo iz tem Merjasec je zakruli, naskočil potem je dvoje žarečih oglinilo v noč. Slisal sem živjen krik bolečine in dijeve čanje — tako je renčal vedno, dar je naskočil ovco. Uto sem merjasec in našel pri njem tudi Binžija. Oba dolga okla je bil merjasec globoko v prsa, toda tudi Binžijevi beli zobje so bili čvrsto zapeli v nasprotnikovo grlo.

Nikdar ne bom pozabil tega, divjega Binžija, ki mi je šil življenje, je končal Johna resnim obrazom otresele poplave svoje dogorele cigare.

Odlomek iz knjige "Oldi kremplji."

—Prev. E.Š.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni člani. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlana \$4.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri anketaciji \$1.00 na eno tednik, se jim to pristoje k naročninu. Torej sodaj ni vrzaka, niti tednik, se jim to pristoje k naročninu. List Prosveta je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čas lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$4.00	Za Cicero in Chicago je \$4.00
1 tednik in.....4.00	1 tednik in.....4.00
2 tednika in.....3.60	2 tednika in.....3.60
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....2.40
4 tednike in.....1.20	4 tednike in.....1.20
5 tednikov in.....nič	5 tednikov in.....1.00
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Novor. Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnik.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročen na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu Prosvete in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsto naročninu.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsto \$.....

1) Ime.....Čl. družine.....

Naziv.....

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družine.....

3).....Čl. družine.....

4).....Čl. družine.....

5).....Čl. družine.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....